

Lausunto hallituksen esityksestä uudeksi jätelaiksi

Uudenmaan jätelautakunta 28.05.2020 § 8

Valmistelija: vs. vastaava jäteasiaintarkastaja Laura Haapola, ujlk@ujlk.fi, puh. 020 690 145.

Esittelijä: jäteasiainpäällikkö Christine Perjala, ujlk@ujlk.fi, puh. 020 690 145.

Taustaa:

Ympäristöministeriö pyytää lausuntoja luonnoksesta hallituksen esitykseksi jätelain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta 2.6.2020 mennessä. Esityksen valmistelu on ollut tarpeen EU:ssa hyväksytyjen uusien jätealan säädösten täytäntöön panemiseksi sekä Sanna Marinin hallituksen ohjelman toteuttamiseksi. Esityksen taustalla on myös kansallisia jätelainsäädännön kehittämistarpeita.

Kunnallisen jätehuollon toimivuuden ja kehittämisen kannalta erityisesti seuraavat muutokset ovat keskeisiä: hyötyjätteiden ja biojätteen erilliskeräysvelvoitteiden kiristyminen ja yhtenäistäminen koko Suomessa samalla kun kunnille ja pakkausten tuottajille tulee yhteistoimintavelvoite pakkausjätteiden kierrätyksessä. Kiinteiden jätteiden kuljetuksissa siirrytään kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen kaikissa Suomen kunnissa mutta saostus- ja umpisäiliölietteen kuljetuksen osalta säilytettäisiin kunnan mahdollisuus päättää kuljetuksen järjestämisestä joko kunnan tai kiinteistön haltijan järjestämänä jätteenkuljetuksena.

Hyötyjätteiden (metalli, lasi ja muovi) ja biojätteen velvoiteraja on esityksen mukaan taajamissa viisi asuinhuoneistoa ja astuu voimaan kaksi vuotta lain voimaantulon jälkeen. Biojäte tulee lisäksi kerätä erikseen tai kompostoida jokaisella kiinteistöllä yli 10 000 asukkaan taajamissa viimeistään kolme vuotta lain voimaantulosta alkaen. Esitys kokonaisuudessaan ja perustelumuistio ovat asian liitteenä.

Lausunto:

Uudenmaan jätelautakunta pitää hyvänä, että erilliskeräysvelvoitteet tiukenevat ja että velvoiterajat yhtenäistyvät koko maassa. Uudenmaan jätelautakunnan alueella tämänhetkinen hyötyjätteiden velvoiteraja on 20 huoneistoa ja biojätteiden kohdalla on 5 asuinhuoneistoa. Velvoiterajat tulevat alueellamme tiukkenemaan, mutta tämä lisää myös kierrätykseen ohjautuvaa materiaalisaantoa ja on linjassa kunnianhimoisten valtakunnallisten kierrätystavoitteiden kanssa. Biojätteen erilliskeräyksen tehostaminen on erityisen tärkeää lajittelutehokkuuden parantamisessa ja sitä voidaan toteuttaa myös esim. kimppa-astioilla ja kotikompostointia lisäämällä. Ympäristöministeriön LCA Consultingilta tilatun selvityksen mukaan erilliskeräys-

velvoitteiden kiristyminen tuo alalle myös lisää työpaikkoja.

Uudenmaan jätelautakunnan alueella kunnan järjestämä jätteenkuljetus on ollut käytössä jo pitkään ja se on mahdollistanut kokonaisvaltaisen jätekuljetusten kehittämisen sekä logistiikan, että palvelumuotoilun (mm. monilo-keropalvelu) osalta. Hallituksen esitys siirtymisestä valtakunnallisesti kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen mahdollistaa saman kehittymisen kaikkialla Suomessa ja keventää jatkuvaa sääntelytaakkaa. Samoin kunnan järjestämä kiinteiden jätteiden ja pakkausjätteiden operatiivisen vastuun siirto kunnille tukevat toisiaan. Uudenmaan jätelautakunnankin alueella kunnallinen jäteyhtiö hoitaa tehtävää jo nykyisinkin. Yhteistoimintavelvoitteen ja siihen liittyvän kunnan operatiivisen vastuun toteuttamisessa voidaan hyödyntää kuntien olemassa olevia kiinteistökeräysjärjestelmiä ja kuntien henkilöstön osaamista ja paikallistuntemusta.

Esityksen mukainen uusi jätelaki muodostaa toimivan kokonaisuuden, jossa osaset ovat riippuvaisia toisistaan. Tämän kokonaisuuden ulkopuolelle uhkaavat nyt jäädä saostus- ja umpisäiliölietteet. Siitä huolimatta, että lietteiden kohdalla on tunnistettu aivan samoja ongelmia kuin perustelumui- stiossa mainitut ongelmat kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen kohdalla yleisestikin. Näitä ongelmia ovat muun muassa lietteenkuljetuksen seurannan ja valvonnan vaikeus ja tietojen saamisen vaikeus. Viranomai- nen ei pysty muodostamaan kokonaisukuvaa lietteenkuljetuksista ja valvomaan, että lietteenkuljetuksissa noudatetaan alueen jätehuoltomää- räyksiä. Lisäksi saostus- ja umpisäiliölietteiden kuljetusten on katsottu ole- van toimintaa, jossa on erityinen riski epäasianmukaiseen menettelyyn ja sitä kautta ympäristön ja terveyden pilaantumiseen.

Jätelakiesityksessä on yksinkertaistettu jätelain § 37 vaatimuksia kiinteistön haltijan järjestämästä jätteenkuljetuksesta, mutta näkemyksemme mukaan esityksessä mainitut vaatimukset (13 §:n 1 ja 2 mom. sekä 35 §:n 2 ja 3 mom.) jäävät edelleen vaikeasti todennettavalle tasolle. Perusteluiden tul- kinnanvaraisuus ei muokkauksesta huolimatta poistu mikä jatkaa tilannet- ta, että lainvoimaisen jätteenkuljetusjärjestelmäpäätöksen saavuttaminen on käytännössä hyvin haastavaa. Uudenmaan jätelautakunta huomauttaa myös, että loppujen lopuksi kyse on poliittisesti päätöksestä myös kuntata- solla. Lietteiden kuljetusjärjestelmäpäätöksiin liittyvät valitusprosessien aiheuttamat sääntelykustannukset tulevatkin lietteiden kohdalla jatkumaan.

Perustelumui- stiossa mainitaan, että kiinteiden jätteiden siirtyminen kunnan vastuulle vapauttaa jätehuoltoviranomaisen resursseja saostus- ja umpisäi- liölietteiden jätehuollon seurantaan ja valvontaan. Uudenmaan jätelauta- kunnan alueella kunnan järjestämä kuljetus on jo käytössä muissa paitsi lietteissä, joten meidän alueellamme muutos ei vaikuta käytettäviin resurs- seihin.

Lisäksi jätelakiesityksessä on tiukennettu lietteenkuljettajien tiedonantovel- vollisuutta toimittaa lietteenkuljetustietoja neljännesvuosittain entisen vuo- sittaisen sijaan. Käytännössä tämä muutos lukitsee jätehuoltoviranomaisen resursseja entistä enemmän tiedonantovelvollisuuden valvontaan ja tieto-

jen vientiin neljä kertaa vuodessa järjestelmään. Monien kymmenien liete-yrityksien tietojen saanti on lukemattomien sähköpostien ja puhelinsoittojen päässä. Tietojen vienti rekisteriin vaatii oman käsittelynsä kun tiedoissa on lukuisia puutteita ja laatuvaihtelua. Itse valvonta on hyvin haastavaa samalla kun Uudenmaan jätelautakunnan alueella on arvioitu, että noin 8000 eli kolmasosa lietetyhjennyksen piiriin kuuluvista kohteista puuttuu tiedoistamme. Se on merkittävä määrä. Vaikka uhka ympäristön pilaantumiseen on todellinen, sen osoittaminen on käytännössä hyvin vaikeaa. On hyvä, että jätelakiin kirjataan vaatimus sähköisesti muokattavista tiedoista.

Esitämme, että kunnan jätehuoltoviranomaisella olisi uuden jätelain myötä pääsy ympäristöviranomaisen järjestelmään tuotaviin sähköisiin siirtoasiakirjoihin ja sitä kautta saisimme tietoa alueen lietteenkuljetuksista. Se ei poista lietteenkuljetusyrityksien velvoitetta itse toimittaa lietetyhjennystietojaan meille. ELY-keskusta tulisi velvoittaa antamaan jätehuoltoviranomaiselle tiedoksi päätöksiään jätehuoltorekisteriin hyväksymisestä ja päätösten muuttamisesta. Varsinkin, kun uusi kuljetusyrityksijä aloittaa toiminnan alueella, jätehuoltoviranomaisella ei ole tällä hetkellä mitään keinoa saada tietoa siitä. Kuten ei myöskään, kun ELY-keskus muuttaa jonkun kuljetusyrityksijän päätöstä jätehuoltorekisteriin hyväksymisestä. Myös tämä asia vaikeuttaa huomattavasti kuljetusrekisterin ylläpitämistä, joka on jätehuoltoviranomaisen velvollisuus ja tärkein valvomisen työkalu.

Ehdotus:

Uudenmaan jätelautakunta päättää antaa yllä esitetyn lausunnon asiassa.

Pykälä tarkastetaan kokouksessa.

Käsittely:

Esittelijä esitti luonnoksen lausunnoksi. Esityksen jälkeen Karl Åberg jakoi oman ehdotuksensa lausunnoksi (liitteenä).

Puheenjohtajan ehdotuksesta päätettiin pitää tauko kello 17:12, jotta lautakunta saa luettua Åbergin ehdotuksen. Kokousta jatkettiin kello 17:28.

Karl Åbergin ehdotusta kannatti Åke Holmlund.

Tuula HUUHTANEN esitti Elin Anderssonin kannattamana, että jätelautakunta ei anna lausuntoa.

Matti Kalvia esitti Päivi Moilasheimo-Janssonin kannattamana, että jätelautakunta päättää antaa lausunnon, että hallituksen esitys on hyvä.

Puheenjohtaja totesi, että koska oli tehty esittelijän esityksestä kolme poikkeavaa ehdotusta, on suoritettava äänestys.

Ensimmäisessä äänestyksessä neljä jäsentä (Karl Åberg, Matti Kalvia, Åke Holmlund, Jaana Laine) äänesti Karl Åbergin esityksen puolesta ja viisi

jäsentä (Tuula HUUHTANEN, Päivi Moilasheimo-Jansson, Kristo Halme, Miika Lepokallio, Elin Andersson) äänesti Tuula HUUHTANEN esityksen puolesta.

Toisessa äänestyksessä seitsemän jäsentä (Päivi Moilasheimo-Jansson, Karl ÅBERG, Miika Lepokallio, Matti Kalvia, Åke Holmlund, Jaana Laine, Kristo Halme) äänesti Matti Kalvia esityksen puolesta ja kaksi jäsentä (Tuula HUUHTANEN, Elin Andersson) äänesti Tuula HUUHTANEN esityksen puolesta.

Kolmannessa äänestyksessä kolme jäsentä (Karl ÅBERG, Matti Kalvia, Åke Holmlund) äänesti Matti Kalvia esityksen puolesta ja kuusi jäsentä (Tuula HUUHTANEN, Päivi Moilasheimo-Jansson, Kristo Halme, Miika Lepokallio, Jaana Laine, Elin Andersson) äänesti esityslistan mukaisen ehdotuksen puolesta.

Päätös:

Uudenmaan jätelautakunta päätti antaa ehdotuksen mukaisen lausunnon asiassa.

Åke Holmlund jätti asiassa eriävän mielipiteen.

Pykälä tarkastettiin kokouksessa.